

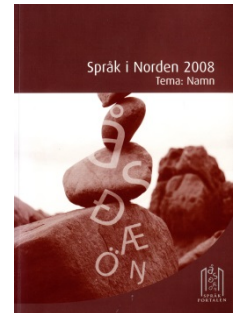
Sprog i Norden

Titel: Nunat Aqqinik Aalajangiisartut – Grønlands stednavnenævn

Forfatter: Carl Chr. Olsen

Kilde: Sprog i Norden, 2008, s. 185-188

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/issue/archive>

© Forfatterne og Netværket for sprognævnene i Norden

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Sprog i Norden (1970-2004) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Nunat Aqqinik Aalajangiisartut – Grønlands stednavnenævn

Carl Chr. Olsen

Autorisationsbeføjelsen over stednavne i Grønland blev overdraget til Grønlands Hjemmestyre ved folketingsbeslutning i 1984. Grønlands Stednavnenævn blev oprettet ved Landstingslov. Autorisationsbeføjelsen medfører en bestemt procedure for accept og afslag af forslag til nye stednavne. Grønland fik hermed mulighed for at autorisere oprindelige grønlandske stednavne.

Arbejdet med en systematisk behandling af grønlandske stednavne blev formelt funderet i 1934, da Statsministeriet i Danmark udarbejdede en bekendtgørelse om oprettelse af et stednavneudvalg som skulle varetage behandlingen af grønlandske stednavne. Før dette havde grønlandske stednavne mere eller mindre formelt været behandlet i Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland. Stednavneudvalgets arbejde blev udført med ekspertbistand fra geografer, geologer, geodæter og eskimologer samt det grønlandske lektorat under det danske Kirkeministerium.

Siden 1934 er der udviklet et stednavneregister som dækker hele Grønland. Registeret er udarbejdet i samarbejde med Geodætisk Instituts systematiske kortlægning af Grønland, og det er sket i forbindelse med udforskningen af Grønlands geologi og farvande, og støttet af landets strategiske betydning. Til bekendtgørelsen og dens senere revisioner har man udstukket retningslinjer for godkendelse og afslag af ansøgninger om af geografisk navngivning i Grønland. Kort- og Matrikelstyrelsen i Danmark har i tidens løb overtaget hele arbejdet med koordinationen.

I dette historiske forløb har man taget beslutninger som afspejler sprogets og stednavnenes betydning som indikator for den aktuelle situation i Grønland-Danmark. Man har således gennem tiden omskrevet det amerikanske navnestof til danske navne, og man har også især efter suverænitetserkendelsen fra FN i Folkeretssagen i Haag i 1933 og efter grundlovsændringen i 1953 omskrevet en betydelig del af det Nordøstgrønlandske geografiske navnestof til dansk. Under

hele forløbet er de oprindelige grønlandske navne blevet respekteret i registreringsarbejdet. Derfor er dobbeltautorisation konsekvent blevet anvendt på grønlandsk og dansk, især i de områder som var beboede af grønlændere. Desuden har den gældende retskrivning været respekteret indtil indførelsen af den nye retskrivning i Grønland i 1973, og der har derfor været gjort brug af standardiserede grønlandske betegnelser i skrift med de nødvendige dialektale justeringer hvor det var nødvendigt. Det skal bemærkes at den del af Grønland som nu ikke er beboet af grønlændere, hovedsageligt har europæiske navne.

På baggrund af indførelsen af den nye retskrivning var der krav om at hele navnestoffet skulle registreres i både den gamle og den nye retskrivning. Dette arbejde påbegyndtes i slutningen af 1970'erne i samarbejde med Københavns Universitets Institut for Eskimologi, Geodætiske Institut og Kort- og Matrikelstyrelsen. Materialet foreligger nu på skrift således at hvert stednavn er registreret i gammel og ny retskrivning og på dansk, hvor det findes. Den originale version af dette materiale ligger nu ved Oqaasileriffik/Sprogsekretariatet, og en komplet kopi findes i Kort- og Matrikelstyrelsen.

Hjemmestyret siden 1979

I forbindelse med hjemmestyrets indførelse satte grønlænderne det grønlandske sprogs betydning meget højt og krævede i hjemmestyreforhandlingerne at grønlandsk skulle blive hovedsproget i Grønland. Sproget grønlandsk skulle kunne anvendes i alle sammenhænge, og dermed være et komplet sprog, brugbart i undervisning, i lovgivning, i privatsfæren og i det offentlige rum. Efter hjemmestyrets indførelse startede man så overførslen af ressortområder. Et af de første blev kultur- og undervisningsområdet, som også har forskning og dokumentation under sig.

Efter et forslag fra de grønlandske folketingsmedlemmer og Grønlands Hjemmestyre blev det besluttet i folketinget i 1984 at starte overførsel af bemyndigelse af autorisation af stednavnene til Grønlands Hjemmestyre. Folketinget betingede dog at der skulle udarbejdes en procedure for at godkende og afslå forslag til nye stednavne i Grønland.

Samtidig havde man ved en landstingslov i Grønland ændret landsrådets sprog – og retskrivningsudvalg til et sprognævn, og der blev udarbejdet en tilhørende bekendtgørelse. Der blev yderligere vedtaget en landstingslov om Grønlands Stednavnenævn med en tilhørende bekendtgørelse. Dette stednavnenævn har autorisationsbemyndigelse over stednavne i Grønland og de omliggende områder inden for den nationale grænse. De grønlandske kommuner har dog ret til at be-

nævne veje og pladser i by- og bygdezoner, og kan navngive tekniske installationer i byzoner, mens stednavnenævnet har ansvar for hele landet.

Grønlands stednavnenævn

Grønlands Stednavnenævn har til opgave at indsamle, registrere og autorisere stednavne i Grønland, bortset fra vej- og pladsnavne. Det har ligeledes til opgave at vejlede de grønlandske myndigheder og offentligheden i spørgsmål vedrørende stednavne i Grønland.

Nævnet skal samarbejde med institutioner og personer, der udsender autoriserede fortegnelser over eller afgiver indstillinger om grønlandske stednavne. Nævnet har fem medlemmer, der udpeges for fire år ad gangen. Tre af disse udpeges af landsstyret og to medlemmer udpeges af Sprognævnet blandt dets medlemmer. Nævnet fik pålagt strikt procedure for vedtagelserne (godkendelse og afslag), og nævnets vedtagelser kan ikke ankes til politiske instanser. Nævnet skal anvende principperne for stavning af grønlandsk i de gældende retskrivningsformer, og de følgende kriterier skal opfyldes for at stednavne kan autoriseres:

Originale grønlandske navne skal autoriseres

- I tilfælde hvor et navn er blevet udskiftet med et andet over en generation og dette er blevet i almindelig brug, autoriseres dette.
- Stednavneforslag, som ikke er på grønlandsk, kan blive autoriseret kun hvis de er velbegrundede.
- Nulevende personer kan blive navngivet efter, kun hvis der er ekstraordinære grunde for det.
- Institutioner kan blive navngivet efter, kun hvis der er ekstraordinære grunde for det.
- Stednavne i almindelig brug indenfor kommunegrænserne kan danne grundlag for autorisation.

Stednavneforslag kan ikke autoriseres efter følgende grunde:

- Hvis de kan forveksles med andre navne.
- Hvor den nøjagtige position ikke er angivet.
- Hvis de ikke har relevans for Grønland. Dog kan autorisation finde sted hvis de øvrige krav er efterfulgt.

Grønlands Stednavnenævn udsendte i 1992 en forespørgsel til nabolandene og de nordiske lande (gennem Nordisk Sprogsekretariat) samt til de selskaber der opererer i og omkring Grønland og som benytter navigationssystemer, om der skulle være indvendinger eller hindringer for at indføre enkeltautorisation af grønlandsk geografisk navnestof. Det viste sig at der ingen indvendinger var, men luftfarts-selskaberne bemærkede dog at de ønskede at anvende de af IATA vedtagne forkortelser, og at man gjorde opmærksom på et problem med enslydende navne. Herefter vedtog nævnet så enkeltautorisation af navnene af grønlandske byer og bygder. Ved indførelsen af dette forpligter man sig samtidig at registret beholder de europæiske navne som historisk betydningsfuldt materiale.

I 1991 indgik Direktoratet for Kultur, Uddannelse og Kirke et samarbejdsaftale med Kort- og Matrikelstyrelsen, som især dækker fortsat samarbejde, hvor man også indprenter at begge har ens stednavnemateriale. Kort- og Matrikelstyrelsen har så ekspertisen omkring udvikling af kort. Begge parter agter at forny aftalen til at dække formidling af materialet. Det nuværende stednavnearbejde omfatter især revision af samtlige kortblade i Grønland og en revision af søkort for Grønland. Tidshorizonten for dette revisionsarbejde er ca. 2 år.

Til sidst kan det være af interesse at fremhæve, at Grønlands territoriale område altid har været betragtet som fælleseje. Visse områder er på basis af brugsret, derfor er individuel benævnelse af områder ikke anvendt.

Summary

The power to authorise geographical names was transferred to the Greenland Home Rule by decision of the Danish Folketing (Parliament) in 1984, and the Greenland Place Names Authority was subsequently established through the passing of a new act. With this new competence to authorise place-names came specific procedures for accepting or refusing proposals for new names. Consequently, Greenland can now authorise original Greenlandic Inuit place-names.